

Antwerpen, 11 oktober 2011

Lente of herfst voor de christenen in het Midden-Oosten ?

Goede vrienden,

De afgelopen maanden heb ik meermaals op het punt gestaan iets te schrijven over de situatie van de christenen in het Midden-Oosten. Ik hield de boot af, omdat ik nu minder contact met hen heb en teveel tegenstrijdige berichten hoor. Eergisteren liep het bericht binnen van de hardhandige manier waarop een manifestatie van Koptische christenen door ordetroepen werd uiteengeslagen in de Egyptische hoofdstad Cairo. Naar men zegt, vielen bij de rellen 25 doden en 500 gewonden, van wie de meesten Koptische christenen. Zij betoogden nadat - voor de zoveelste keer - een kerkgebouw van hen was aangevallen in de zuidelijke provincie Aswan. Die aanval zou het werk geweest zijn van radicale moslims. De Kopten verwijten de nieuwe autoriteiten in Egypte dat ze, net als de vorige, veel te laks optreden tegen het geweld dat hun wordt aangedaan.

Het gaat mij niet enkel om het incident in Cairo en het geweld tegen de Koptische christenen in Egypte. Hoewel: de pesterijen tegen de christenen in Egypte zijn niet van gisteren. Feit is dat christenen in heel het Midden-Oosten vandaag erg ongerust zijn. Ze zien nieuwe golven van geweld aankomen, nu eens in het ene, dan weer in het andere land, zoals zo vaak in het verleden. In meerdere landen raken de christenen gekneld tussen rivaliserende islamitische bewegingen en politieke partijen. Ongecontroleerde geldstromen, vaak met politieke of religieuze kleur, verstoren de historische verhoudingen in de regio. Voor gematigde islamitische krachten in de politiek en de administratie is het moeilijk optornen tegen aanzwellende bewegingen van islamitisch extremisme. In landen waar christenen amper toegang hebben tot de politiek, de administratie of het leger (in de meeste landen dus van het Midden-Oosten), hebben ze het gevoel er alleen voor te staan, weerloos en machteloos. Dat verhoogt de nervositeit bij de enen en de gelatenheid bij anderen.

De christenen in het Midden-Oosten zijn wel degelijk Arabische christenen en ze zijn er fier op: ze delen de Arabische taal en cultuur met hun islamitische landgenoten. Bovendien hebben ze een rol van eerste rang gespeeld in de Arabische ontvoogding in de tweede helft van de 19^e en de eerste helft van de 20^e eeuw. Ze namen de leiding in diverse domeinen zoals het onderwijs, de geneeskunde, de literatuur, de

economie en de handel. Egypte, Libanon, Syrië, Irak, Israël en de Palestijnse Gebieden: christenen hebben deze landen mee gemaakt tot wat ze vandaag zijn. Vandaag voelen deze christenen zich steeds meer vreemdeling in hun eigen land. Wie de middelen heeft of hulp krijgt van familieleden, emigreert naar het Westen. “In ons eigen land hebben wij geen toekomst meer”: het is sinds jaren de overtuiging van veel christenen in het Midden-Oosten. Wij proberen hen op andere gedachten te brengen, maar recente ontwikkelingen maken dat extra moeilijk.

Het Westen spreekt vandaag over een “Arabische lente”. Een aantal versteende regimes zijn inderdaad gevallen onder het terechte protest van de eigen bevolking en van de internationale gemeenschap. Dat daardoor nieuwe kansen ontstaan voor bevolkingsgroepen die vroeger niet “aan de bak kwamen”, is duidelijk. Christenen uit het Midden-Oosten die nu in België wonen, hebben mij in de voorbije maanden trouwens bevestigd hoe gelukkig zij zijn met de recente ontwikkelingen in hun land. Het regime waarvoor ze het land hadden verlaten, is gevallen. Tegelijk mag de euforie ons niet verblinden. Christenen die nog in het Midden-Oosten wonen, klinken minder optimistisch. Wie zal het in deze nieuwe situatie opnemen voor de minderheden, in het bijzonder voor de religieuze minderheden, zoals de christenen? Wie zal hun vrijheid van godsdienst en van eredienst garanderen? De vrijheid om een eigen gezin uit te bouwen? De vrijheid om scholen voor hun kinderen en verzorgingstehuizen voor hun zieken en bejaarden op te richten? Dat de Egyptische christenen durven manifesteren moet niet verbazen: in bepaalde steden of streken vormen ze een relatief talrijke minderheid met vooral veel jongeren. Ze kunnen er nog grote bijeenkomsten houden. Gisteren kregen ze trouwens de steun van gematigde moslimgroepen, die voor dezelfde vrijheden opkomen. In andere landen durven de christenen zich amper roeren: ze zijn met te weinig (of te versnipperd onder elkaar) om hun stem te laten horen. Een bisschop uit het Midden-Oosten zei me: “deze Arabische lente zou voor ons een Arabische herfst kunnen worden”.

Dat een nieuwe wind waait in een aantal landen van het Midden-Oosten (breed genomen) kan ons alleen verheugen. Tegelijk moeten we die ontwikkeling kritisch blijven volgen, in het bijzonder wat de bescherming van minderheden betreft. De christenen in het Midden-Oosten verdienen onze steun op basis van een dubbele verwantschap. Uiteraard zijn ze verwant aan de christenen in Europa door hun geloof. Samen behoren we tot de ene christelijke geloofsgemeenschap (historisch en geografisch komt ons geloof overigens van bij hen). Maar er is meer: aan de samenleving in Europa zijn ze verwant door hun cultuur. Al eeuwen zijn ze gevormd in de Europese traditie van onderwijs, opvoeding, gezinsleven en maatschappelijk engagement. Trouwens, de Europese mogendheden hebben hen als eersten tot bondgenoot gemaakt (en grootse beloften gedaan in ruil voor hun steun), toen ze hun invloed in het Midden-

Oosten wilden uitbreiden. Europa kan het zich niet permitteren hen nu te laten vallen. De toekomst van de christenen in het Midden-Oosten is geen intern christelijke of kerkelijke aangelegenheid. Het is ook en vooral een culturele en maatschappelijke aangelegenheid, waaraan we ons als Europese burgers niet mogen onttrekken.

A handwritten signature in black ink that reads "John Bonny". The signature is written in a cursive style with a small cross-like mark at the beginning.

Bisschop van Antwerpen
Referent voor oecumene
in de Belgische Bisschoppenconferentie